

**Breheimen
nasjonalparkstyre**

Postadresse
Postboks 987
2604 LILLEHAMMER

Besøksadresse
Skjåk utmarkssenter (v/Skjåk
Almenning), 2690 Skjåk og
Luster kommune,
Kommunehuset, 6868 Gaupne

Kontakt
Sentralbord: +47 61 26 60 00
Direkte: +47 61 26 62 10
sfinpost@statsforvalteren.no
<http://www.nasjonalparkstyre.no/breheimen>

Skjåk beite- og sankelag
v/ Kari Hånsnar
Skjåk Solside 444
2690 SKJÅK

Saksbehandler Stein Magne Grevrusten

Vår ref. 2021/6112-4 432.3

Dykkar ref.

Dato 30.06.2021

Delegert vedtak - Breheimen NP – Dispensasjon - 2021 - Bruk av drone i samband med prosjekt for å redusere eit mogleg tap av beitedyr i områda rundt Breheimen - Skjåk beite- og sankelag v/ Kari Hånsnar

Vedtak

I samsvar med delegasjonsfullmakt frå Breheimen nasjonalparkstyre gjev nasjonalparkforvaltaren Skjåk beite- og sankelag v/ Kari Hånsnar løyve til bruk av drone i Breheimen nasjonalpark. Løyvet er gjeve med heimel i § 4 i verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark og naturmangfaldlova § 48 fyrste ledd, fyrste alternativ.

Løyvet gjeld følgande:

1. Bruk av drone i samband med søk etter sau og storfe ved mistanke om skade påført av rovdyr.
 - Bruk av drone kan skje til alle tidspunkt ved mistanke om skade.
 - Sjå andre vilkår nedanfor.
2. Bruk av drone ved tidlegsank og ved ettersank på hausten.
 - Bruk av drone kan skje etter den 15. juli.
 - Sjå andre vilkår nedanfor.
3. Bruk av drone til to planlagde overflygingar av beiteområdet slik som vist med skraveringane på kart 1 - 5 vedlagt søknaden (sjå side 5-7).
 - Bruk av drone kan skje etter den 15. juli.
 - Sjå andre vilkår nedanfor.

Felles vilkår som gjeld kulepunkt 1-3 ovanfor:

- Løyvet gjeld for beitesesongen 2021.
- Løyvet gjeld for bruk av drone med pilot frå Innlandet droneberedskap. Droneførar skal vere godt kjent med Luftfartstilsynets regelverk for bruk av drone: <https://luftfartstilsynet.no/droner/>
- All flyging skal avgrensast til det som er strengt nødvendig.
- Flyging med drone skal i størst mogleg grad skje i maksimal høgde som er 120 meter over bakkenivå.
- Det skal haldast god avstand til fuglar og dyr slik at dei ikkje blir skremt. Alternativt skal flyginga avbrytast. Det skal også haldast god avstand til folk som eventuelt er i området.
- Det skal utvisast stor aktsemd dersom det er behov for å bruke drone i villreinjakta (20. august – 14. september) slik at det ikkje oppstår konflikhtar mellom bruk av drone og utøving av jakt.
- Statens naturoppsyn Breheimen v/ Øyvind Angard skal ha melding før flyging kan gjennomførast (tlf.: 917 33 365).
- Nasjonalparkforvaltar skal ha ein rapport om samla omfang av flyging. Rapporten skal sendast nasjonalparkforvaltar seinast 1. desember 2021.

Vi gjer oppmerksam på at dette løyvet berre gjeld i forhold til verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark. Søkjar er sjølv ansvarleg for å innhente eit eventuelt løyve etter anna lovverk frå kommune og/eller grunneigar.

Vedtaket kan klagast inn for Miljødirektoratet av ein part eller andre med rettsleg klageinteresse, jf. forvaltningslova § 28. Frist for klage er tre veker frå vedtaket er motteke. Ei eventuell klage stilast til Miljødirektoratet, men skal sendast til Breheimen nasjonalparkstyre.

Dokument i saka

- Tilleggsopplysningar frå søker ang. kart, datert 15.07.2021
- Tilleggsopplysningar frå søker, datert 3. juni og 10. Juni 2021.
- Uttale frå Reinheimen – Breheimen Villreinutvalg, datert 4. juni 2021.
- Søknad frå Skjåk beite- og sankelag, datert 3. juni 2021.

Saksopplysningar

Søknaden

Søknaden er attgjeven nedanfor:

I Skjåk har vi i fleire år vore plaga av store tap til rovdyr, spesielt jerv. Som de er kjende med har vi fleire påviste ynglingar i og i nærleiken av Skjåk kommune. Reinheimen og Finndalen

er områda som har vore hardest råka over fleire år, men det er no aukande tap på sørsida av Ottaelva og. Spesielt var Tundradalen og Raudalen utsett i 2020. Det er ingenting som talar for at dette blir betre i år, snarare tvert i mot, med mange observasjonar av både spor og dyr gjennom vinteren.

Tapsstatistikken syner tydelege tap spesielt i enkelte områder i 2020. Kvar tapa blir størst i 2021 er umogleg å spå, og situasjonen i dei ulike beiteområda og for den enkelte brukar kan snu seg frå år til år. Enkeltbesetningar hadde opp mot 28 % lammetap og 17 % totaltap i 2020.

Oversikt 2020							
	Tal søyer sanka	Tal søyer tapt	Prosent	Tal lam sanka	Tal lam tapt	Prosent	Total tap sau %
Bråtå-Tundradalen - Skjellom	233	2	0,86	420	29	6,9	4,75
Finndalen	422	9	2,13	712	74	10,39	7,01
Framruste - Glitre - Honnsrøve	159	0	0	220	0	0	0
Lundadalen - Lomseggen nord	534	11	2,02	769	61	7,35	5,53
Reinheimen	325	8	2,4	502	104	17,16	13,54
Neto	347	5	1,42	632	25	3,81	3,06
Bråtå beitelag	108	2	1,82	185	25	13,51	9,22

Skjåk beite- og sankelag ynskjer å gjera det vi kan for å senke konfliktnivået og redusere tapet til rovdyr. Vi har eit godt samarbeid med kommunen og statsforvaltaren. Gjennom statsforvaltaren har vi søkt og fått tilsegn om midlar til førebyggjande konfliktdempande tiltak.

Planlagt utvida tilsyn, bruk av kadaverhundekvipasjar og til dels tidleg nedsanking er tiltak som har vore brukt over fleire år. Nytt i 2021 er at vi har tre prosjekt vi har fått støtte til frå Statsforvaltaren. Dette gjeld stimuleringsmidlar til aukande og meir effektiv bruk av radiobjøller. Vi har nå kome opp på ca 450 radiobjøller i bruk i beiteområda våre. Vidare har vi fått midlar til etablering av ein beredskapstropp som er mannskap som blir sett inn ved rovviltangrep, tidlegsank og vanskeleg ettersank. Det siste prosjektet er bruk av drone som er det prosjektet som blir skissert her.

Skjåk beite- og sankelag ynskjer å kunne utnytte ressursane vi har mest mogleg effektiv. Det vi prøver å få til nå er eit prosjekt med bruk av drone med same målsetting - redusere tap og dempe konflikt.

Vi har kontakt med Innlandet droneberedskap som er interessert i eit samarbeid. Dei flyg med avansert utstyr med termisk kamera, og har alle lisensar i orden, og kan flyge så høgt at dei ikkje forstyrrar dyrelivet. Dei var blant anna med under kalving hjå Vågå tamreinlag, og flaug over flokken utan å forstyrre dei.

Vi ser for oss å bruke drone i følgjande situasjonar:

- Ved mistanke om rovdyrangrep kan dei flyge inn og avdekke kadaver og få sendt inn SNO til eit målretta funn for å på denne måten mykje raskare få dokumentert tap. Dei ser da for seg å fly grytidleg morgon. I samarbeid med kadaverhundekvipasjar har vi stor tru på dette.
- Ved tidlegsank/ettersank kan dei brukast til å dirigere mannskap direkte til der sauene eller storfeet står, og på denne måten få eit mykje meir effektivt sankearbeid. Dette er tenkt i samarbeid med beredskapstroppen vår.
- Planlagde overflygingar i beitesesongen for kartlegging, registrering og oversyn

Hovudtyngda av dronebruken vil vera knytt roviltangrep eller mistanke om roviltangrep og ved tidleg nedsanking/leiting etter manglande dyr/sein ettersanking.

Plan for flyging:

Vi kjem til å sette opp ein preliminær plan for overflygingar. Dette må detaljplanleggjast med beitebrukarar og dronepilot. Vi håpar at denne planen kan ettersendast så snart han føreligg. Det er sjølvsagt nokre faktorar som vær og vind som kan skippe planen. Her har vi plukka ut område som har vore spesielt utsette for angrep, nokre har svært vanskeleg topografi, samt at vi har med litt ulike typar landskap og natur for å få erfaring med korleis dette fungerer. Overflygingane er tenkt gjennomført slik at vi har hausta erfaringar innan høgsesongen for tap til rovdyr, dvs 15. juni – 15. august.

Aktuelle område for overflyging:

Breheimen

- Håleindalen på Neto + sør for Geitåe
- Lundadalen på nordsida frå Grjotåe til Salhus + Grjotådalen
- Tundradalen frå Gammelstulen til Tundradalsbotn
- Raudalen bakside og Framrustlia
- Honnsrøve

Når det gjeld akuttoppdrag ved roviltangrep og eventuell tidlegsank og ettersank er dette noko som ikkje kan planleggast. Nokre av dei same områda som er utvalde til overflyging har også vore utsett for store tap. I 2020 var dette tilfelle spesielt i Raudalsområdet og i Tundradalen inn mot Tundradalsbotn. Vi håpar å få til ei løysing der akuttflygingar kan meldast inn til nasjonalparkforvaltaren når og om det blir aktuelt, men kva i område det vil vera behov for søk etter kadaver, kan nok ikkje planleggast. Hovudtyngda av tap til rovdyr er i andre halvdel av august og september, men det kan og vera enkeltepisodar før dette.

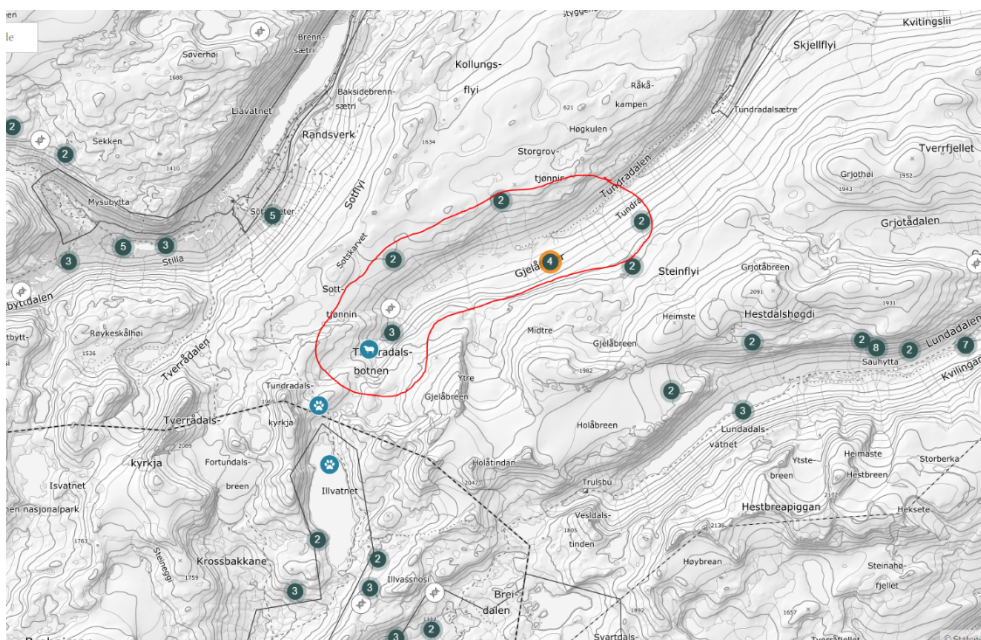
Gjennom prosjektet ynskjer vi å hauste erfaringar gjennom planlagt og akutt bruk i beitesesongen i samarbeid med ein seriøs aktør. I enkelte tilfelle kan drone erstatte søknad om helikopter, og der vil det vera både ein økonomisk og miljømessig gevinst. Med store avstandar og store område er det heilt avgjerande å få målretta og effektiv bruk av mannskap for søk, dokumentasjon og sank.

Prosjektet kan forhåpentlegvis bli nyttig, ikkje berre direkte for oss som har dyr i fjellet, men kan og gje nyttige erfaringar for eventuell bruk i andre område seinare. Prosjektet vil bli avslutta med ein rapport med ein konklusjon på om dette er god innovasjon for beitenæringa og om måloppnåinga er god i høve senke konfliktnivået, redusere tap og effektiv utnytting av ressursane vi har til rådighet.

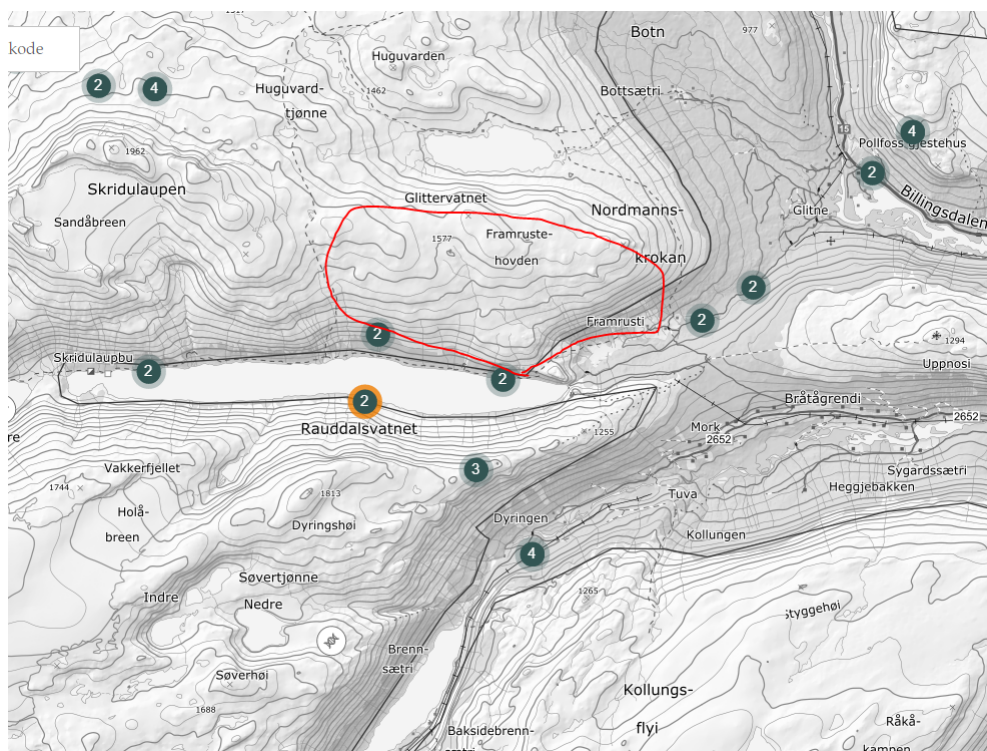
Vi søker med dette løyve til bruk i området både Breheimen, Honnsrøve og Mysubytta, slik at løyva ligg klar når det blir aktuelt med bruk. Ikkje alle områda er like aktuelle for søk med drone.

Nedanfor er tilsendte kart der dei planlagde overflygingane er tenkt skal skje. Det er teke utgangspunkt i kartfesta funn dei siste to åra, og der brukarane sjølve meiner behovet er størst eller der det kan oppstå sannsynlege akuttsituasjonar.

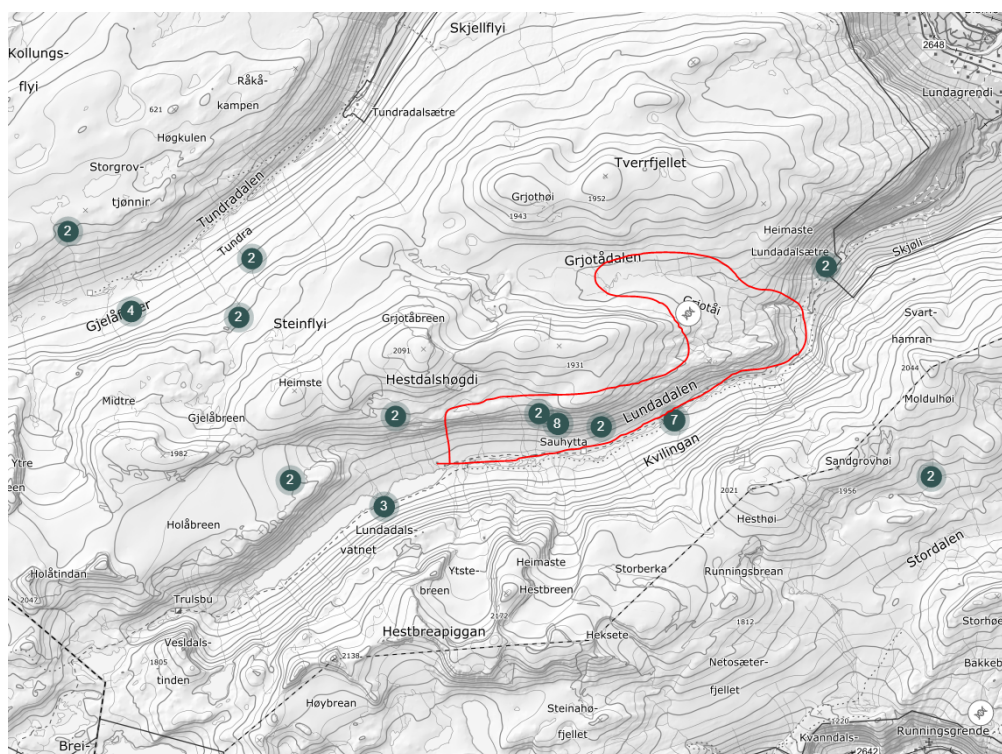

Kart 1.

Kart 4.

Kart 5.

Heimelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 1. februar 2011 delegert forvaltningsmynde for Breheimen nasjonalpark til Breheimen nasjonalparkstyre. Dette er gjort med medhald i naturmangfaldlova § 62.

I medhald av styresak 7/2016 og styresak 2/2020 har Breheimen nasjonalparkstyre gjort vedtak om å delegere behandling av enkelte saker til nasjonalparkforvaltaren. Dette er gjort med heimel i nasjonalparkstyrets vedtekter. Vedtaket gjev nasjonalparkforvaltarane i Breheimen myndigheit til å treffe vedtak i saker som gjeld søknad om løyve etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmingar, samt kurante saker etter naturmangfaldlova § 48 for verneområda i Breheimen.

Verneformål – verneforskrift

Føremålet med Breheimen nasjonalpark er å ta vare på eit stort, samanhengande og villmarksprega naturområde som inneheld særeigne, representative økosystem og landskap utan tyngre inngrep. Vidare er føremålet med nasjonalparken m.a. å ta vare på eit høgjellsøkosystem med eit eigenarta og variert biologisk mangfald, ta vare på leveområde til villreinstammen i Reinheimen-Breheimen villreinområde, vegetasjon og landskap, og å ta vare på kulturminne. Ålmenta skal ha høve til uforstyrra oppleving av naturen gjennom utøving av naturvenleg og enkelt friluftsliv med lita grad av teknisk tilrettelegging.

Etter verneforskrift for Breheimen nasjonalpark, er motorferdsel på land, på vann og i lufta under 300 m frå bakken forbode (verneforskriftene § 3 pkt. 6.1), med unntak gjeve i pkt. 6.2 og 6.3.

Bruk av dronar blir ikkje rekna som motorferdsel etter motorferdselslova med forskrifter, og i verneforskrifta blir det lagt til grunn same definisjon av motorferdsel som i motorferdselslova. Forbodet mot lågtflyging i verneområdet gjeld heller ikkje for bruk av dronar.

I forbindelse med bruk av dronar seier verneforskrifta for Breheimen nasjonalpark følgande:

- *«Unødig støy er forbode. Bruk av motordrivne modellfly o.l. er forbode. Dette er ikkje til hinder for bruk av motorisert isbor i samband med fiskekultivering».*

Det er ikkje nokon spesifisert unntaksregel for bruk av dronar, og ein søknad om dispensasjon krev da behandling etter den generelle dispensasjonsheimelen i § 4 i verneforskriftene, dvs. vurdering etter naturmangfaldlova § 48. Naturmangfaldlova set svært strenge krav til når ein dispensasjon eventuelt kan vurderast, og opnar for dispensasjon berre dersom tiltaket *«ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig»*. Begge vilkår må vera oppfylt. Dispensasjon må heller ikkje gjevast sjølv om

vilkåra elles kan vera oppfylt. Skjønn og instruksar frå overordna styremakter spelar også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikkje brukast for å utvide rammene gjevne i vernevedtaket, men er ein sikkerheitsventil som skal fange opp uføresette eller heilt spesielle tilfelle som ikkje vart vurdert på vernetidspunktet.

Med bakgrunn i ordlyden i verneforskriftene Mysubytta landskapsvernområde, Strynefjellet landskapsvernområde og Honnsrøve naturreservat blir det pr. nå vurdert at bruk av drone ikkje kan regulerast. Flyging kan derfor skje så lenge den generelle aktsemdsplikta i § 6 i naturmangfaldlova blir oppfylt: *Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i §§ 4 og 5.*

Forvaltningsplan

I forvaltningsplanen for Breheimen nasjonalpark står det m.a. dette om støy.:

Stillheit har sin eigenart og sin eigenverdi. Målet er å halda unødig støy i verneområda på eit så lågt nivå som mogleg.

Naturen skal få utvikle seg utan å bli påverka av ureining, og folk skal kunne oppleve naturen sine egne lydar.

Det er òg forbod mot unødvendig støy, t.d. motordur i verneområda for å sikre område der naturen sine egne lydar og stillheit er ein viktig del av naturmiljøet og for folk sin natur- og opplevingsverdi.

Unødig støy er forbode. Det er m.a. forbod mot bruk av motordrivne modellfly og modellbåt i nasjonalparken og i landskapsvernområda. Dette forbodet omfattar også droner.

Om dronebruk knytt til beitenæring – generelt

I brev av 06.03.19 har Miljødirektoratet slik vurdering av dronar i samband med beitenæring: *«For områder med forbud mot bruk av droner kan det både for tamreindrift, saueneæring, oppsynsvirksomhet mv vurderes å gi dispensasjon etter naturmangfoldloven § 48. De vurderingene som skal gjøres av hjemmelsforhold, naturtilstand, sårbarhet og skjønnsmessige forhold fremgår generelt av Miljødirektoratets "Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter". I tillegg kommer naturligvis en vurdering av miljørettsprinsippene i tråd med Klima- og miljødepartementets sin veileder til naturmangfoldloven kap II.»*

Naturmangfaldlova

Omsynet til verneverdiane i området blir vurdert, særleg i forhold til landskap, dyreliv og friluftsliv, jf. verneforskrifta § 2 og naturmangfaldlova §§ 1(Føremål), 4 og 5 (forvaltingsmål for naturtypar, økosystem og artar), samt § 7 (prinsipp for å ta offentleg avgjerd), jf. § § 8-12 (kunnskapsgrunnlaget og miljørettslege prinsipp).

Vurdering

Skjåk beite- og sankelag søker om å få bruke drone i Breheimen nasjonalpark i beitesesongen 2021. Bakgrunnen for dette er bekymringer for korleis rovviltet vil påverke beitedyra i komande beitesesong.

Beitelaget har fått midlar til tre prosjekt frå Statsforvaltaren. Dette gjeld stimuleringsmidlar til aukande og meir effektiv bruk av radiobjøller (pr. nå ca. 450 radiobjøller i bruk i beiteområda). Vidare har beitelaget fått midlar til etablering av ein beredskapstropp som er mannskap som blir sett inn ved rovviltangrep, tidlegsanking og vanskeleg ettersanking. Til sist har beitelaget fått midlar som dei ønskjer å bruke til et prosjektet med bruk av drone som blir skissert her. Det er etablert eit samarbeid mellom beitelaget og Innlandet droneberedskap som bl.a. har avansert drone med varmesøkjande kamera.

Beitelaget ser for seg å bruke drone i fylgjande situasjonar:

- Ved mistanke om rovdyrangrep kan ein flyge inn og avdekke kadaver.
- Ved tidlegsank/ettersank kan dei brukast til å dirigere mannskap.
- Planlagde overflygingar i beitesesongen for kartlegging, registrering og oversyn.

Dei siste åra har det vore behandla ein del dronesaker i norske verneområde. Dei innvilga sakene er i stor grad knytt til ymse former for dokumentasjon som kartlegging eller naturfilming der det er sett vilkår knytt til dyreliv og friluftsliv. Ulempene og skadepotensialet ved bruk av dronar er vel kjent, både i forhold til friluftsliv og dyreliv. Samtidig kan bruk av ei drone ha stor nytteverdi, f.eks. ved bruk i naturforvaltning, ulike typar næringsverksemd og eksempelvis leiting etter beitedyr. Dette gjelder ikkje minst når bruk av dronar kan redusere køyring i terrenget eller redusere bruken av fly/helikopter.

Bruk av drone vil i utgangspunktet vera eit skånsamt hjelpemiddel for å få lokalisert beitedyra i denne samanhengen, men det er heilt avgjerande korleis ein utfører droneflyginga dersom det er bl.a. villrein i området. For saka er det viktig at beitelaget har knytt åt seg ein profesjonell aktør med god kompetanse på flyging og som har tilgang til avansert utstyr som bl.a. termisk kamera. Tiltaket er nytt og interessant med tanke på dyrevelferd og tilrettelegging for effektiv leiting etter beitedyr.

Nasjonalparkforvaltar meiner at det er tilstrekkeleg kunnskap om området og konsekvensane av tiltaket. Med bakgrunn i databasar (Naturbasen og Artsdatabanken), forvaltningsplanen for Breheimen, ulike naturfaglege rapportar og generell kunnskap om området, er det god oversikt over kva som kan påverke natur og miljø negativt. Det er god oversikt over biotopar og artsmangfald i området. Det er bl.a. i 2018 utarbeidd ein rapport over sårbare lokalitetar for rovfugl og våtmarksfugl i Breheimen nasjonalpark.

Villreinen bruker områda i Breheimen som heilårsbeite. Når det gjeld drone og villreinen er det framleis avgrensa kunnskap om påverknad. I delar av villreinområdet i Rondane sør har ein utanfor verneområda brukt drone til strukturteljinger. Erfaringane her var at villreinen la merke til dronane, mogleg på grunn av støyen, men også visuelt. Nokre flokkar trakk seg litt meir saman, utan registrert fluktreaksjon. Dette er også under utprøving i Breheimen nasjonalpark der Reinheimen-Breheimen villreinutvalg har gjennomført kalvtelling i Tundradalen i 2020 med drone. Dei skriv bl.a. i sin rapport at: *Dyrene viste ingen reaksjon på dronen før flygehøgden kom under ca 60 meter over bakken, da tittet noen dyr litt rundt seg – de trodde kanskje det var en insektsverm i nærheten – før de beitet rolig videre.* Med bakgrunn i omsynet til villreinen i Breheimen er det også henta inn uttale frå villreinutvalget i samband med denne saka. Dei skriv følgande i si uttale: *Reinheimen-Breheimen villreinutvalget (ved leder og sekretær) har ingen motforestillinger til omsøkte prosjekt, men ser det som en selvfølge at dronen flyr utenom eventuelle villreinflokker på sine turer.* Det blir lagt til grunn at villreinen er forholdsvis robust for mindre forstyrningar i perioden frå midt på sommaren og utover hausten når denne flyginga er mest aktuell.

I rapporten frå Kistefoss Skogtenester frå 2018 går det fram at det er fleire viktige hekkelokaliteter for sårbare rovfuglar og våtmarksfuglar i Breheimen nasjonalpark. Den mest sensitive perioden for våtmarksfuglane er i hovudsak frå 20. mai og fram til 15. august, men det er lite sannsynleg at denne flyginga kjem i konflikt med desse lokalitetane

Den mest sensitive tida for rovfuglane er i hovudsak perioden 1. februar - 1. august (Hubro fram til 1. juli, jaktfalk fram til 15. juli og kongeørn fram til 1. august). I skrivande stund er den mest sensitive perioden over for fleire av artane. Det er berre kongeørn som pr. nå er innanfor den mest sensitive perioden fram til 1. august. Det er ikkje registrert hekking av kongeørn i Breheimen i år som vil koma i konflikt med denne flyginga (§ 8).

Ut frå noverande vurdering meiner nasjonalparkforvaltar at det ikkje er aktuelt å ta i bruk føre-var-prinsippet i denne saka. For å ivareta naturmiljøet kan forvaltningsmyndigheita stille villkår som har som formål å avgrense ein eventuell skadeverknad av eit løyve. Det blir vurdert at bruken av drone ikkje vil påverke verneverneverdiane og verneformålet nemneverdig dersom flyginga blir utført i tråd med vilkåra. Samstundes er det viktig å bruke drone minst mogleg og ta spesielle omsyn til både dyreliv og andre brukarar av området. Det må difor leggjast opp til at drone blir brukt berre i eit avgrensa omfang når det er strengt nødvendig.

Ved bruk av tidsavgrensing på løyve og andre vilkår, gjev dette godt grunnlag for at naturmangfaldet ikkje skal bli nemneverdig belasta. Det er vurdert at tiltaket ikkje vil medføre miljøforringing, men tiltakshavar pliktar å iverksette dei tiltak som er nødvendig for å sikre at naturmangfaldet ikkje skal bli skadelidande. Om ikkje dette blir gjort kan tiltakshavar bli pålagt å iverksette tiltak for å rette skaden i ettertid. Det blir lagt vekt på å setja vilkår som regulerer flyginga for å unngå eventuell skade på natur og miljø (§§ 9-12).

Ut ifrå ei samla vurdering meiner nasjonalparkforvaltaren at bruk av drone kan gjennomførast med dei vilkåra som er sett i tilknytning til løyvet.

Med helsing
Stein Magne Grevrusten
Nasjonalparkforvaltar

Etter våre rutinar er dette brevet godkjent og sendt utan underskrift

Kopi går til:
Fylkesmannen i Innlandet
Miljødirektoratet
Skjåk Almenning
Lom fjellstyre
Skjåk kommune
Lom kommune
Statens naturoppsyn Breheimen v/ Øyvind Angard